

ANONİM ORTAKLIKLARIN KURULUŞ VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİKLERİNDE BAKANLIĞIN İZİN YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI KARŞISINDA SİCİL MEMURUNUN İNCELEME YETKİSİ

Aydın ÇELİK*

ÖZET

17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4884 sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanununda yapılan değişiklikler uyarınca, kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izin yetkisi sadece birtakım anonim ortaklıklara özgülenmiştir. Bakanlığın izin yetkisinin bu şekilde sınırlandırılmış olması sicil memurunca TK. m. 34 çerçevesinde yapılan incelemenin önemini daha da artırmıştır.

Çalışmamızın amacı yapılan bu değişikliklerle birlikte sicil memurunun yapacağı incelemenin sınırlarını ve önemini ortaya koymaktır. Ancak, öncelikle, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Bakanlığın kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde (sadece öngörülen AO'larla sınırlandırılmış olmakla birlikte) izin yetkisinin niteliğini de ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: Sicil, denetim, sözleşme, tescil, ticaret, izin, anonim şirket.

ABSTRACT

With the change of 4884 numbered Turkish comercial code wich published in the 25141 numbered and 17.06.2003 dated official journal, authority of ministry of industry and trade is limited inestabishment and alteration in the articles association aprove. Because of Restriction of Ministries Aprovel authority, registerars investigation who investigate framework of Turkish comercial code become more important. Aim of this study is, to show the restriction and importance of registerars investigation with this changes. But firstly to understand the matter clearly we will discuss Ministries Aprovel authority to inestabishment and alterate in the articles association (only with prescribed restricted joint stock companies).

Keywords: Register, control, aggreement, registration, trade, permit, joint stock company.

---

* Arş.Gör., Galatasaray Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Öğrencisi.

1.GİRİŞ

Ticaret Kanunumuzun (TK) 273. maddesinde yer alan “Anonim şirket İktisat ve Ticaret Vekaletince verilecek izinle kurulur” hükmü 17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazetede (RG) yayımlanarak yürürlüğe giren 4884 sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanununda yapılan değişiklikler uyarınca değiştirilmiştir. TK. m. 273’ün yeni hükmüne göre: “Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle faaliyet alanları tespit ve ilan edilecek anonim şirketler Bakanlığın izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas mukavele değişiklikleri de Bakanlığın iznine tabidir. Bunun dışında anonim şirketlerin kuruluşu ve esas mukavele değişiklikleri Bakanlığın iznine tabi değildir”. Böylece hükme dayanılarak çıkarılacak tebliğle belirtilecek anonim ortaklıklar (AO) dışında, kuruluş ve anasözleşme değişikliği işlemlerinin Bakanlık iznine tabi tutulması kaldırılmıştır.

Bu değişiklik uyarınca; anonim ve limited şirketlerin kuruluş ve anasözleşme değişikliğine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla (KT. m. 1), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (STB), daha önce çıkardığı İçticaret 1995/1 sayılı Tebliği (13.08.1995 tarih ve 22373 sayılı RG) yürürlükten kaldırmış; Türk Ticaret Kanununun 273. maddesindeki değişiklikler doğrultusunda ve bu maddenin verdiği yetkiyle “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”i (KT) kabul etmiştir (İç Ticaret: 2003/3; 25.07.2003 tarih ve 25179 sayılı RG).

Bu tebliğin “kuruluş ve anasözleşme değişikliği işlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine tabi olan anonim şirketler” başlığını taşıyan 5. maddesine göre: “...bankaların, özel finans kurumlarının, sigorta şirketlerinin, finansal kiralama şirketlerinin, faktoring şirketlerinin, holdinglerin, döviz büfesi işleten şirketlerin, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketlerin, Sermaye Piyasası Kanununa tabi ve halka açık şirketlerin, serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerinin kuruluşları ve ana sözleşme değişiklikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabidir.

Yukarıda belirtilen şirketlerin kuruluşunda; ticaret siciline tescilinden önce, ana sözleşme değişikliklerinde ise değişikliğin karara bağlanacağı genel kurul toplantısından önce, Bakanlığa (İç Ticaret Genel Müdürlüğü) müracaat edilerek izin alınır. Bu şirketlerin kuruluş ve ana sözleşme değişikliğine ilişkin diğer işlemleri bu Tebliğin 3 üncü maddesinde belirtilen usul ve esaslara göre yapılır”.

Dolayısıyla kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde Bakanlığın izin yetkisi Tebliğin 5. maddesinde belirtilmiş olan AO’lar için söz konusudur. Bakanlığın izin

yetkisinin bu şekilde sınırlandırılmış olması sicil memurunca TK. m. 34 çerçevesinde yapılan incelemenin önemini daha da artırmıştır.

Çalışmamızın amacı yapılan bu değişiklikle birlikte sicil memurunun yapacağı incelemenin sınırlarını ve önemini ortaya koymaktır. Ancak, öncelikle, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Bakanlığın kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde (sadece Tebliğ'in 5. maddesinde öngörülen AO'larla sınırlandırılmış olmakla birlikte) izin yetkisinin niteliğini de ele alacağız.

2. BAKANLIĞIN KURULUŞ VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİKLERİNDE YAPACAĞI İNCELEMENİN NİTELİĞİ

TK. m. 280/2 hükmü “...Ticaret Vekâleti esas mukavelelerin kanunun müfessir hükümlerinden ayrıldığını ileri sürerek izinden imtina edemez” şeklindedir. Bakanlığın bu hükme dayanarak hangi açıdan inceleme yapması gerektiği hususu tartışmalıdır.

Özellikle kuruluştaki mahkeme onayını öngören TK. m. 299 hükmünün yürürlükte olduğu dönemlerde savunulan ve hala savunulması muhtemel olan bir görüşe göre, Bakanlığın inceleme yetkisi sadece ekonomik kamu yararı açısından (Ansay, 1982: 59-60; Arslanlı, 1960: 47-48; Bahtiyar ve Biçer, 2004: 400, dn.22; Doğanay, 1984: 112; Erem, 1972: 154-156; Erem, 1964: 112; Kalpsüz, 1994: 85; İmregün, 1989/a: 12-13; Şirin, 1992: 44). Anasözleşmenin aynı konuda üç ayrı makam tarafından incelenmesi istenmiş olamaz ve buna ihtiyaç da yoktur (Arslanlı, 1960: 44 vd.). Bakanlık izin verirken, ortaklık anasözleşmesini, ülkenin ekonomik düzeni ve politikası yönünden incelemeye tabi tutar. Nitekim Anayasa'nın 48/II, 166 ve 167 hükümleri de bu durumu desteklemektedir (İmregün, 1989/a: 13). Emredici hükümlere aykırılığın bulunup bulunmadığı mahkeme ve sicil memuru tarafından incelenir. Ayrıca ülke kaynaklarının daha verimli bir şekilde kullanılmasını bakımından, Bakanlığın Devlet Planlama Teşkilatı ile işbirliği içinde ekonomik kamu yararı bakımından inceleme yapması gerekir (Ansay, 1982: 59-60).

Başka bir görüşe göre, TK. m. 280/2 hükmünü, Bakanlığın sadece hukuki açıdan inceleme yapabileceği ve ancak emredici hükümlere aykırılık varsa izin vermeyeceği, şeklinde anlamak gerekir (Arseven, 1960: 57; Domaniç, 1988: 245; Eriş, 1995: 95; Karayalçın, 1973: 24; Poroy vd, 2005: n. 490; Reisoğlu, 1994: 87). Bununla birlikte **Tekinalp**'e göre, bu hükmün varlığı nedeniyle Kanunumuzun izin sistemini benimsediğini ileri sürmek mümkün değildir. Kanun izinden sadece kanunlara uygunluğunun araştırılmasını anladığına göre Ticaret Bakanlığının işe karıştırılmasındaki sebep de karşılıksız kalmaktadır. Kabul edilen sistemin izin

sistemi olduğu tereddütle karşılanmalıdır. Sadece aynı durumların üç ayrı makam (mahkemenin onayının kaldırılmasıyla birlikte artık iki ayrı makam söz konusudur) tarafından incelenmesi söz konusudur ve bu üç makam da pozitif hukuka bağlıdır (Tekinalp, 1965: 70-). Bu incelemenin hukuki mi yoksa ekonomik mi olduğuna ilişkin tartışmanın artık konusu kalmamıştır. Çünkü, sermaye artırımlarında mahkemece yapılan inceleme ve kuruluşun onanması aşaması kaldırılmıştır. Böylece, hukuki açıdan incelemenin mahkeme tarafından yapıldığı, Bakanlığın konuyu ekonomik yönden inceleyeceği, çünkü aynı türden incelemenin iki farklı makam tarafından yapılamayacağı yolundaki gerekçe ortadan kalkmıştır. Netice itibarıyla, Bakanlık TK. m. 280/2 hükmü çerçevesinde hukuki bir inceleme yapmakta ve emredici hükümlere aykırılık bulunup bulunmadığını incelemektedir (Poroy vd, 2005: n. 490).

Nihayet başka bir görüşe göre Bakanlık, hem ekonomi hem de emredici hükümlere göre inceleme yapabilir (Doğanay, 2004: 855; Göle, 1979: 449; Üçışık, 1988: 458 vd.; Tekil, 1978: 207-215). Bu görüşün temsilcilerinden **Doğanay**'a göre kanunumuzun sisteminde, emredici hükümlere uygunluğun yanı sıra devletin iktisadi siyasetine uygunluk bakımından da bir denetim söz konusudur. Çünkü, TK. m. 386 hükmünde, anasözleşme değişikliğinin GK'da müzakere edilmeden önce STB'den izin alınması ve bu izin verildikten sonra ancak sözleşme değişikliğinin GK'da müzakere edilebilme imkanının doğması, böyle bir görüşün sonucudur (Doğanay, 2004: 855).

Nitekim Danıştay 12. Dairesinin 10.12. 1970 gün ve E. 70/1791, K. 70/2293 sayılı kararında; *"TK. 280. md.sinin 2. fıkrasında 'esas mukavelelerin yasanın müfessir hükümlerinden ayrıldığını ileri sürerek izinden imtina edilemez' denilmiş olmasının anonim şirketlerin kurulmasına izin verilmesinde Ticaret Bakanlığının tetkik yetkisini kaldırmadığı, 3614 sayılı yasanın 6. maddesine göre kurulacak şirketin faaliyetlerinin memleket ekonomisi bakımından yararlılığının, Anayasanın 129. maddesi uyarınca da plana uyumluluğunun kontrolü ve yurt kaynaklarının daha verimli yerlerde kullanılmasını teminen Bakanlığın lüzumlu tetkikleri yapması gerektiğinden, ikinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hedeflerine aykırı durumda bulunan sigorta şirketine... kuruluş safhasında 6762 sayılı yasanın 280. maddesinde belirtilen anonim şirket kurma izni verilmemesinde isabetsizlik görülmediğinden ... davanın reddi gerekir"* (Moroğlu ve Kendigelen, 2004: 231) hükmüne yer verilerek bu görüş yönünde bir karar verilmiştir.

Kanaatimizce, yasanın açık hükmü karşısında böyle bir sonucu kabule imkan yoktur. Ayrıca, Bakanlığın daha izin aşamasındayken, kurulacak bir şirketin ülke ekonomisine yararlı olup olmayacağı konusunu göz önünde bulundurması, serbest piyasa ekonomisiyle de bağdaşmaz. Dolayısıyla Bakanlık yapacağı incelemede, TK.

m. 279 ve Ticaret Sicil Nizamnamesi (TSN) m. 60-62 hükümleri ile diğer emredici hükümlerin anasözleşmede bulunmasını emrettiği unsurların anasözleşmede bulunup bulunmadığını, kurucuların arzusuyla anasözleşmeye konulmuş olan hükümlerin emredici hükümlere aykırı olup olmadığını, tedrici kuruluşta sermayenin %10'nun (TK. m. 280) ani kuruluşta ise tamamının kurucular tarafından tediye veya temin edilip edilmediğini kontrol etmekle yükümlüdür (Domaniç, 1988: 245-246). Bir başka deyişle; Bakanlık sadece hukuki yönden ve ancak emredici hükümlere aykırılık olup olmadığı yönünde bir inceleme yapmakla yükümlüdür. Bununla birlikte, sicil memurunun da hukuka uygunluk incelemesi yapması nedeniyle aynı işlemin iki makam tarafından yapılması kuruluş ve anasözleşme değişikliği prosedürünü daha da ağırlaştırmaktadır. Bu bakımdan Bakanlığın inceleme yetkisinin sadece bir takım şirketlere özgü olarak sınırlandırılmış olması olumlu bir gelişme olmakla birlikte, bu yetkinin tamamen kaldırılması gerektiği görüşüdeyiz.

Yapılan incelemede bir eksiklik veya emredici hükümlere aykırılık tespit edilirse, tamamlanması ve düzeltilmesi için kuruluş belgeleri kuruculara iade edilir. Bakanlığın haksız olarak izinden kaçınması durumunda idare mahkemesinde iptal davası açmak ve haksız idare kararının iptalini istemek mümkündür. Haksız olarak izinden kaçınılması kararının iptal edilmesi halinde, iptal kararı izin yerine geçmez. İptal kararına uygun olarak Bakanlığın AO'ın kuruluş veya anasözleşme değişikliğine izin vermesi gerekir.

Bu konuda son olarak şu hususu bir kez daha hatırlatmakta yarar vardır. TK. m. 273 ve ilgili Tebliğ uyarınca kuruluş iznine bağlı tutulan AO'lar yönünden izin incelemesi sırasında TK. m. 280/2 hükmü uygulanacak; bu hükmün yorumu konusunda önceden beri yapılagelen tartışmalar, önem ve etkisini devam ettirecektir. Çünkü kanun koyucu, TK. m. 280'in kuruluş iznine tabi ortaklıklar açısından geçerli olmasını arzulamış olduğundan, TK. m. 273'ü değiştirirken TK. m. 280/2 hükmüne hiç dokunmamıştır (Bahtiyar ve Biçer, 2004: 408).

3. SİCİL MEMURUNUN İNCELEME YETKİSİ

3.1. Genel Olarak

Sicil memuru, tescil edilmesi gereken bir hususun, öngörülen yasal şartları taşıyıp taşımadığını incelemekle yükümlüdür (TK. m. 34)¹. Sicil memuruna yüklenen bu

¹ Yargıtay 11. HD.nin 4.2.1983 gün ve E. 983/322, K. 453 sayılı kararına göre: "...Ticaret Sicil Memurları, TTK. nun 34 üncü maddesinin âmîr hükmüne göre tescil için aranılan kanuni şartların mevcut olup olmadığını tetkikle mükelleftir. Ticaret Sicil Nizamnamesinin 28 inci maddesi hükmüne göre, sicil memurları kanun ve nizamnamenin derpiş ettiği bütün şartların yerine getirilmiş olup olmadığını resen araştırır. Bu hükümler karşısında ticaret sicil memurunun, anonim şirket genel kurulunda toplantı ve karar nisabına uyulup uyulmadığını

görev, hukuk kurallarının uygulanması ve yasaya aykırılıkların önlenmesi bakımından, sicilin fonksiyonunu önemli kılmaktadır (Poroy ve Yasaman, 2001: 164). Özellikle AO'ların kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde Bakanlığın inceleme yetkisinin (tebliğde belirtilmiş olan AO'lar hariç olmak üzere) kaldırılmış olması, sicil memurunun inceleme yetkisinin önemini daha da arttırmaktadır. Sicil memurunun hukuki sorumluluğunun bulunması nedeniyle, kendisine rücu edilmesi halinde görevini yerine getirmiş olup olmaması bakımından sicil memurunun fonksiyonu ayrıca önem arz eder. Bundan başka, memurun görevini ihmal veya kötüye kullanması halinde ceza hukuku açısından, sicil memurunun görevinin ne olduğunun tespit edilmesi gerekebilir (Karayalçın, 1968: 301).

Sicil memuru yaptığı inceleme sonucunda bir takım eksiklikler tespit ederse, bu eksikliklerin giderilmesi için uygun bir süre verir. Bu süre bir veya birkaç defa uzatılabilir. Bu süre sonunda eksiklikler giderilmez ve durum yasal hükümlere uygun hale getirilmezse tescil talebi reddedilir (TSN. m. 28/2, 29, 30). Eksikliklerin giderilmesi için öngörülen sürenin kaç gün olacağını sicil memuru belirler. Sicil memuru eksikliğin ya da yasaya aykırılığın giderilmesine yetecek uzunlukta bir süre belirlemelidir. Aksi takdirde memurun kararına itiraz söz konusu olabilecektir (Bilge, 1999: 52, dn. 147). Ticaret sicil memurunun verdiği karara itiraz üzerine mahkemece alınan karara karşı, ancak sicil memuru ve ilgililer temyiz yoluna başvurabilirler².

Sicil memurunun inceleme yükümlülüğü sadece sicil kaydına konu oluşturan hususlar için söz konusudur (Hangi hususların sicile kaydının gerekli olduğu genel bir hükümlerle toplu şekilde düzenlenmemiş, ilgili mevzuatta yeri geldikçe tescili gerekli hususlar tek tek gösterilmiştir. Örneğin, BK. m. 449 ticari mümessilin tescilini öngörmüştür. Aynı durum ilan edilmesi gereken hususlar için de söz konusudur). Sicile kaydedilmesi gerekmeyip, sadece sicil memurluğuna bildirilmesi veya verilmesi gereken bilgi ve belgeler üzerinde sicil memurunun inceleme yetkisi yoktur. Örneğin, TK. m. 378/2 uyarınca GK kararlarını içeren toplantı tutanağının YK tarafından derhal ticaret siciline verilmesi ve tescil ve ilanı gerekli bulunan

---

resen araştırması görev ve yetkisinin icabı olduğundan bu hususa yönelik karar düzeltilme itirazı da isabetli bulunmamıştır..." (Eriş, 2004: 904).

² Y. 11. HD. 24.11. 1981 gün ve E. 4751/K. 5019 sayılı kararına göre: "TTK. nun 36/3 maddesi yollamasıyla aynı Kanunun 35/4 maddesi hükmü gereğince sicil memurunun verdiği karara itiraz üzerine mahkemece itihâz olunan karara karşı sicil memuru ve ilgililer temyiz yoluna başvurabilirler. İlgililerin kimler olduğunu TTK. nun 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesinin 31 inci maddesi göstermektedir. Bu hükümlere göre tüzel kişilerde (ilgililer), tüzel kişiliğin yetkili organları veya temsilcileridirler (Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku 1. Giriş - Ticari İşletme, 1968, s. 301, 302; S.K. Mimaroglu, Ticaret Hukuku, 1. Cilt, İşletme Hukuku, 1970, s.235)" (Eriş, 2004: 900).

kararların, tescil ve ilan edilmesi öngörülmüştür. Bu hüküm açıkça, GK kararlarını; sadece ticaret siciline bildirilmesi gerekli olanlar ve ayrıca sicile tescil ve icabında ilan edilmesi gerekli bulunanlar şeklinde ikiye ayırmıştır (Moroğlu, 1993: 211; Bilge, 1999: 53). Mahkemenin onay aşaması kaldırılmadan önce, **Yargıtay** vermiş olduğu bir kararında, çıkarılan yeni yasaya uyum için yapılan işlemlerin sermaye artırımına yol açmaması halinde, bunların ticaret siciline tescili için mahkeme kararına gerek olmadığını hükme bağlamıştır³.

3.2. İncelemenin Kapsamı

Sicil memuru, talepte bulunan kişi veya kişilerin kimlik, ehliyet ve yetkilerini⁴, talebin yasal koşullara uyup uymadığını, gerekli belgelerin talebe eklenip eklenmediğini, bunların yasal bir şekilde düzenlenip düzenlenmediğini, tescili istenen hususun tescile kaydı gereken bir husus olup olmadığını incelemekle yükümlüdür (Bilge, 1999: 54). Sicile kaydedilecek hususun gerçeğe uygun olması, üçüncü kişilerde yanlış fikir yaratacak nitelikte bulunmaması ve kamu düzenine aykırı olmaması gerekir (TK. m. 34/3). Bununla birlikte çözümü bir mahkeme kararına bağlı olan⁵ veya sicil memuru tarafından kesin olarak tescilinde tereddüt

³ Y. TD. 6.6.1959 ve E.1146/K.1683 sayılı kararına göre: “Ticaret sicil memuru, esas mukavelelerin yeni Türk Ticaret Kanunu'na uygunluğunun sağlanması bakımından yapılan tadinin tescil ve ilânını red etmiş ve davacı şirket kararı temyiz etmiştir.

Umumi heyetçe yapılan esas mukavele tādilin ve esas mukaveleyle bazı maddeler ilâvesinin esas mukavelelerin yeni Kanun'a intibakı zaruretiyle yapılan tādil ve ilâveler olduğu anlaşılmasına ve bütün bu tādil ve ilâveler ile sermayenin artırılması bahis mevzuu edilmemiş bulunmasına göre, bu tādillerin ticaret siciline tescili için mahkemece bir karar verilmesine lüzum bulunmadığından ve mahalli mahkemece isabetli olarak, davacı şirketin talebi red edilmiş olduğu anlaşıldığından temyiz olunan kararın onanması gerekmiştir” (Eriş, 2004: 898).

⁴ Y. 11. HD.nin 4.2.1983 gün ve E. 322/K. 453 sayılı kararına göre: “TTK. nun 30 ve Ticaret Sicil Nizamnamesinin 31 inci maddesi hükümlerine göre, tescil talebinde bulunacak tacirin hükmi şahıs olması halinde onun selâhiyetli uzuvları veya selâhiyetli temsilcileri ilgili kişi kabul edilmiştir. Yine, Nizamnamenin 31/4 maddesinde tescil istemeğe bir kaç kişi mecbur vev selâhiyetli olduğu takdirde kanunda aksine hüküm bulunmadıkça bunlardan birisinin istekte bulunması kâfidir. Davacı hakiki şahıslar, B. AŞ. adına ve onu temsilen tescil talebinde bulduklarına göre, bu istek yeterli olup, ayrıca şahısları adına talepte bulunmaları hukuken gereksiz ve füzuli bir işlem teşkil etmiştir. Bu yöne ilişkin karar düzeltilmesi itirazı yerinde görülmemiştir”(Eriş, 2004: 904).

⁵ Bu gibi durumlarda ticaret sicil memuru kesinleşmiş mahkeme kararına göre işlem yapar. Nitekim Y. 12. HD.nin 0.12.1984 tarih ve E. 9747/K. 12747 sayılı kararında bu durum açıkça ifade edilmiştir: “Borçlu Ticaret Sicili Memurluğunun temyiz itirazının incelenmesinde; TTK. nun 34 ve 35,

edilen hususlar, ilgililerin talebi üzerine geçici olarak tescil edilebilir (TK. m. 34/4)⁶. Yapılan geçici tescile karşı itiraz sekiz günlük süreye tabi değildir. İlgililer üç ay içinde dava açabilirler⁷. Dolayısıyla, sicil memuru tescili istenen hususu şekli şartları ve maddi doğrulukları açısından incelemekle yükümlüdür (Ülgen, 1975: 238-240).

Ticaret Sicil Nizamnamesinin 29, 30, 40, 41, 44 üncü maddeleri uyarınca halli mahkeme hükmüne bağlı olan ahvalde ve mahkemeye müracaat edilmiş ise kesinleşmiş olan hükmün neticesine göre işlem yapılması zorunludur.

Olayda, takibin dayanağı 9.5.1984 tarihli olup tescil ve ilâna dair işlemlerin kaldırılmasına dair ilâmın arkasında kesinleştiğine dair şerh mevcut değildir. Kadi ki, bu ilâmın Yargıtay Onbirinci Hukuk Dairesinin 25.6.1984 tarihli kararı ile bozulduğu da anlaşılmıştır. Tetkik merciinin yasaya uygun olmayan gerekçe ile borçlunun şikâyetini red etmesi doğru görülmemiştir” (Eriş, 2004: 905).

⁶ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, GK kararlarının tescil isteminin ihtiyati tedbir kararı ile durdurulabileceğini, böyle bir tedbir kararı verilmişse, sicil memurunun muvakkaten (geçici) dahi tescil yapamayacağını hükme bağlamıştır. Anılan Y. 11. HD'nin 30.6.1981 gün ve E. 2878/K. 3365 sayılı kararına göre: “Davacı şirket vekili, önceki yönetim kurulunun azline ve yönetim kurulunun seçimine karar verilerek yeni yönetim kurulu oluşturulduğunu, bu yeni yönetim kurulunun ticaret siciline tescili istenmiş ise de, İzmir Ticaret Sicil Memurluğunca red edildiğini, TTK. nun 34/4 maddesi uyarınca muvakkat tescil yapılabileceğini ileri sürerek muvakkat tescilin yapılmasını itirazden istemiştir. Mahkemece, genel kurul tutanağının ticaret sicilinde, tescil ve ilânının HUMK. nun 101 ve sonraki maddeleri uyarınca tedbiren durdurulduğu ve sicil memurunun bu kararı uyguladığı anlaşılmakla, davacı şirketin itiraz ve davasının reddine karar verilmiştir. Hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle, gerektirici sebeplere ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve İzmir 2 nci Ticaret Mahkemesinin ihtiyati tedbir kararının TTK. nun 34 üncü maddesindeki muvakkaten kaydın yapılmaması hususunu da kapsamına, genel kurul kararının iptali için bir diğer mahkemede dava açılıp o dava zımında genel kurul kararının tescil ve ilânının ihtiyati tedbir yoluyla durdurmuş bulunmasına, istek sahibinin ihtiyati tedbir kararını veren mahkemeye her zaman başvurup tedbirin kaldırılması isteminde bulunma olanağının bulunmasına, bu davadaki isteğin kabulü halinde bir mahkemece verilmiş ihtiyati tedbirin kaldırılması sonucu doğacağına ve bunun mümkün bulunmamasına göre istek sahiplerinin temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanması gerekmiştir” (Eriş, 2004: 899).

⁷ Y. 11. HD'nin 3.12.1991 tarih ve E. 4416/K. 6464 sayılı kararına göre: “Davacı vekili, müvekkilinin de ortağı olduğu kolektif şirkette ortak olan M. Tenik'in bütün hissesini noterde yapılan hisse devir sözleşmesi ile diğer bir ortak olan K. Ava'ya devrettiğini, ancak bu hisse devri ile anasözleşme değişikliği henüz sicile tescil edilmeden K. Ava'nın vefat ettiğini, anasözleşme uyarınca şirketin mirasçılarla devamına olanak bulunduğunu, bu defa hisse devri ile tadil sözleşmesinin sicile tescili için yaptıkları başvuru üzerine davalı memurluğun tereddüte düşerek talebin TTK. nun 34/3 maddesi gereğince geçici tescilini yaptığını belirterek söz konusu geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece, evrak üzerinde yapılan inceleme sonucu davalı memurluğun itiraz konusu olan 25.1.1990 günlü kararının ilgiliye aynı gün tebliğ edildiği davanın yasal (8) günlük süre geçirildikten sonra 5.2.1990 tarihinde açıldığı gerekçesiyle süre yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Yapılacak şekli incelemede, sicil memuru, başvurunun yasal usullere uygun olup olmadığını, başvurunun yetkili sicil memurluğuna yapılıp yapılmadığını, başvuruda bulunanın kimliği, hak ve fiil ehliyeti ile bir temsil ilişkisi söz konusu ise, temsil yetkisinin sicil başvurusunu da kapsayıp kapsamadığını inceler (Bilge, 1999: 54).

Başvurunun maddi olarak incelenmesinde ise, sicil memuru, talebin gerçeğe uygunluğunu, üçüncü kişilerde yanlış kanaat uyandıracak nitelikte olup olmadığını, kamu düzenine uygunluğu ve aynı şekilde, bildirilen hususların tescil edilebilirliğini incelemekle yükümlüdür (Karahana, 1997: 104). Bununla birlikte sicil memurunun maddi açıdan yapacağı incelemenin kapsamı tam olarak belirgin değildir. **Bilge**'ye göre, yasal gerekliliklere uymayan ya da başka sebeplerden dolayı geçersiz olan ve hukuk düzeni ile uyumlu bulunmayan sicile kayıt başvurularının, resmi kurumların işlemiyle aleniyet kazanması ve toplumda yayılması önlenmelidir. Bu nedenle sicil memuru, hukuki ilişki, işlem ve olayların geçerliliği açısından maddi bir inceleme yapmalıdır (Bilge, 1999: 54-55). Nitekim **Yargıtay** vermiş olduğu bir kararda, sicil memurunun anasözleşmeye aykırı, ancak kanuna uygun ve tescili gerekli bir kararla karşılaştığı zaman ortakların ve üçüncü kişilerin yararlarını karşılaştırarak takdir hakkını kullanması ve buna göre karar vermesini haklı bulmuştur⁸. Gerçekten de ticaret sicili resmi bir sicil olduğundan, burada yer alan kayıtların doğruluğu karine olarak kabul edilmektedir (MK. m. 7). Ancak bu kayıtlar ilgilinin beyanı üzerine yapıldıklarından, bunların gerçek olup olmadıklarının kabulü oldukça zordur. Bu durum ise, ticaret sicilinin resmi sicil niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. AO'ların kuruluşundaki mahkeme incelemesinin ve genel olarak Bakanlık izninin

---

Dava, TTK. nun 34/son maddesi uyarınca Ticaret Sicil Memurluğunca yapılan geçici tescil üzerine açılmış olup, mahkemenin kabulünün aksine, TTK. nun 36 no. maddesi ve dolayısıyla sekiz günlük süre ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Dava, geçici tescilden itibaren TTK. nun 34/son maddesinde öngörülen üç aylık süre içerisinde açıldığına göre, mahkemece, işin esasına girilerek hasıl olacak sonuç dairesinde karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir” (Eriş, 2004: 907).

⁸ Anılan 11. HD.nin 13.10.1982 gün, E. 82/3701, K. 82/3867 sayılı kararına göre: “...Sicil memuru anasözleşmeye aykırı, ancak kanuna uygun ve tescili gerekli bir kararla karşılaştığı zaman ortakların ve üçüncü kişilerin yararlarını karşılaştıracak, takdir hakkını kullanacak ve tescil edecek ya da isteğini reddedecektir (Aynı görüşte, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükiimsizliği*, 1967, s. 144). Olayda, sicil memuru anasözleşmenin geçeri 22. md.sindeki oy nisabına aykırı seçim sonuçlarını tescil ettiği takdirde, tescil edilen yönetim kurulu şirket adına birtakım fiili ve hukuki işlemlere girişebilecek ve sonuçta genel kurul kararı iptal edilirse ilgililer ve üçüncü kişiler zarara uğramak tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceklerdir. Bu itibarla, sicil memurunun takdirini yerinde kullanarak tescil isteğini haklı nedenlerle reddettiğinin kabulü ... gerekmiştir...” (Batider, C. XI, S. 3: 132).

kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde kaldırılmış olması da göz önünde tutulduğunda, sicil memurunun yaptığı incelemenin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, söz konusu olumsuzluğun asgari düzeyde tutulabilmesi için, sicil memurunun tescil taleplerini titizlikle incelemesi gerekir (Arslanlı, 1959: 156; Bilge, 1999: 56, dn. 161; Eriş, 2004: 895-896).

Sicil memurunun TK. m. 34'ten kaynaklanan inceleme görevi üç başlık altında toplanarak incelenebilir.

3.2.1. Yasal Şartlara Uygunluk

Sicil memurunun inceleme görevlerini düzenleyen TK. m. 34/1 hükmüne göre: *“Sicil memuru tescil için aranılan kanuni şartların mevcut olup olmadığını tetkikle mükelleftir”* (11. HD., 29.11.1985, E. 85/5322, K. 85/6572 -YKD, 1986: 693; Bilge, 1999: 55, dn. 159-). Sicil memuru, tescili istenilen hususun tescili için kanun ve nizamnamenin öngördüğü bütün şartların yerine getirilmiş olup olmadığını re'sen araştırır⁹. Memur, tüzel kişilerin tescilinde anasözleşmenin kanunun emredici hükümlerine aykırı bulunup bulunmadığını ve kanunun anasözleşmeye yazılmasını zorunlu kıldığı bütün hususları içerip içermediğini özellikle araştırmakla yükümlüdür (TK. m. 34/2; TSN. m. 28/1)¹⁰. TK. m. 33 ve devamı hükümlerine göre,

⁹ Y. 11. HD.nin 29.11.1985 tarih ve E. 5322/K. 6571 sayılı kararına göre: *“Ticaret Sicili Memuru, tescili istenilen vakıaların tescili için kanunun emredici hükümlerine ve tüzüğe aykırı bulunup bulunmadığını re'sen araştırmakla yükümlüdür. Bu itibarla, ihracata aracılık yapan C. Pazarlama AŞ. 1447 sayılı Kanunda açıklanan bir kredi müessesesi olmadığından ve yapılan işletme rehininin, kredi ile satış yapan kuruluşların konusuna giren bir rehin mahiyeti de bulunmadığından, taraflar arasında akdedilen rehin sözleşmesinin geçerli bir işletme rehni sözleşmesi niteliğinde olmadığından, tescil ve ilânı gerektireceği sonucuna varılmış, aksine düşünce ile tescilin reddine dair verilen kararın iptaline ilişkin hükmün bozulması gerekmiştir”* (Eriş, 2004: 906).

¹⁰ Y. TD. 24.2.1969 gün ve E. 4169/K. 912 sayılı kararına göre: *“TTK. nun 386 nci maddesinde, genel kurul esas sözleşmesinin değiştirilmesi için toplantıya davet edildiği takdirde önce Ticaret Bakanlığınca müsaade edilen değişik metnin asıl metin ile birlikte 368 inci madde gereğince ilân ve ilgililere tebliği gerekeceği kabul edilmiştir. Genel kurulun toplantıya daveti esas mukavelede gösterilen şekilde ve her halde 37 nci maddede anılan gazetede ilânı 368 inci maddede şart kılınmıştır. 37 nci madde bu gazetenin hükümet merkezinde yayınlanacağını belirtmiştir. Bu muameleler tekemmül ettikten sonra genel kurulun kararının ticaret siciline tescil olunması ve ilâna tâbi hususlar var ise, ilânatın ayrıca yapılması 390 ıncı madde hükümlerine göre idare meclislerine yükletilmiş bir ödev olarak görülmüştür. Bu şekilde vâki talep üzerine sicil memuru Kanun'un 34 üncü maddesi ve Nizamnamenin 3 üncü kısım hükümlerine göre gerekli tetkikatı yaparak tescil isteği hakkında bir karar verecektir. Memurun belli başlı vazifesi tescil için evvelâ kanuni şartların mevcut olup olmadığını araştırmaktır. Herhalde tescil edilecek hususun hakikata uygun olması ve üçüncü şahıslarda yanlış bir fikir uyandıracak mahiyette bulunmaması ve âmme intikamına aykırı olup olmadığını araştırması şarttır. Bundan başka,*

tescil işlemi bir olayın tesciline yöneliktir ve bunun tescili için herhangi bir süre söz konusu değildir¹¹. **Yargıtay** vermiş olduğu bir kararda, AO'nun dış ilişkilerini düzenleyen tüm hukuki kuralların, kural olarak emredici olduklarını, bununla birlikte ortaklığın iç ilişkilerine ilişkin hükümlerin ise, yasada bunların emredici kurallara olduğuna dair bir açıklık olmadıkça, kural olarak yorumlayıcı olduklarını ifade etmiştir (Y. TD.nin 13.4.1962 tarih ve E. 3541/K. 1671 sayılı kararı için bkz., Eriş, 2004: 898).

Memurun yaptığı inceleme sonunda kanunun veya nizamnamenin tescil için aradığı şartlardan bazılarının eksik olduğunu anlaması halinde bunları yazı ile ilgiye bildirmesi ve bu hususların kanuna veya nizamnameye uygun bir şekilde konulması veya şartlara ait eksiklerin veya delillerin tamamlanması için uygun bir sürenin vermesi gerekir. Bu sürenin memurun takdirine göre bir veya bir kaç defa uzatılması mümkündür. Verilen veya ihtiyaca göre uzatılan süre içinde durum kanuna veya nizamnameye uygun bir hale getirilmemiş veya deliller tamamlanmamış olduğu takdirde tescil isteği reddedilir (TSN. m. 28/2)¹².

---

tüzel kişilerin tescilinde özellikle ortaklık sözleşmesinin emredici hükümlerine aykırı olup olmadığını ve kanunun mecburi kıldığı esasları ihtiva edip etmediğini araştırması gerekir. Esas sözleşme evvelce tasdik edildiği cihetle bunun ayrıca tasdikine lüzum yoktur 386 ncı madde de ayrıca tasdik yapılacağına dair bir kayıt bulunmadığı gibi, Ticaret Bakanlığı'nın yazısında da değişikliğin tasdik edildiği yazılı olduğu cihetle Bakanlıkça eski şeklinin görülmediği hususu da iddia edilemez” (Eriş, 2004: 898-899; İmregün, 1989/b: 76, dn.9).

¹¹ Y.nin 11. HD. 7.10.1991 tarih ve E. 5511/K. 5168 sayılı kararına göre: “Mahkemece, TTK. nun 33 ve devamı ile Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 28 ve devamı maddeleri uyarınca tescil istemi bir vakıanın tesciline yönelik olup herhangi bir süreye bağlı bulunmadığı, davacı isteminde de yasaya aykırı bir yön olmadığı, ayrıca tescil isteminin intibak işlemleri için gereken süreden sonra olmasının, tecil ve ilâna engel olmadığı nazara alınarak, davanın kabulüne karar verilmek gerekirken, davacı kooperatifin dağılmasına neden olacak şekilde davacının iptal isteminin reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir” (Eriş, 2004: 907).

¹² 11. HD.nin 15.1998 gün, E. 98/2626, K. 98/2992 sayılı kararına göre: “... Ticaret siciline tescilin koşulları ile niteliğini düzenleyen TTK.nun 29. ve onu izleyen maddelerinde ve özellikle 34 üncü maddesi ile... Ticaret Sicili Nizamnamesinin 24 üncü ve onu izleyen maddelerinde ve özellikle 28 inci maddesinde tescil için bir başvuru halinde sicil memuruna tescili istenen işlemin tescili için Yasa ve Nizamnamenin öngördüğü tüm koşulların tam olarak yerine getirilip getirilmediğinin araştırılması ve incelenmesi görevi verilmiş bulunmaktadır. Keza...(Nizamnamenin) 26 ncı maddesinde sicil memurunca tescil şartlarının yerine getirildiği anlaşılduktan sonra tescil işleminin karara bağlanıp gerekli tescil işleminin bu tarih itibariyle yapılacağı belirtilmiş bulunmaktadır... Mahkemece anılan bu hükümlere aykırı bir şekilde tescil tarihi başvurunun yapıldığı tarihe çekilerek hüküm kurulması doğru görülmediği gibi, bu şekilde tesis edilen kararın Dairemizce onanmış olması da isabetli görülmediğinden davalı Ticaret Sicili Memurunun karar düzeltme isteminin kabulüne karar verilmesi gerekmiştir..” (YKD, C. 24, S. 7: 1006).

Yasal şartlara uygunluk incelemesi, hem şekli hem de maddi açıdan yapılır (Arslanlı, 1959: 155; Bilge, 1999: 55; Eriş, 2004: 896; Karayalçın, 1968: 299). Dolayısıyla sicil memuru, yapacağı incelemede, kendisinin yer bakımından yetkili sicil dairesi olup olmadığını, talepte bulunanın hak, fiil ve yetkisinin olup olmadığını, belgelerin tam ve gerçeğe uygun olup olmadığını incelemekle yükümlü olduğu gibi, ayrıca AO anasözleşmelerinin veya GK kararlarının emredici hükümlere uygun olup olmadığını¹³, tescili istenen ticaret unvanının yasal şartları taşıyıp taşımadığını (TK. m. 43, 47, 48), kuruluş işlemlerinin öngörüldüğü gibi gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini inceler.

3.2.2. Gerçeğe Uygunluk

Sicil memuru, sadece hukuka uygunluk denetimi değil aynı zamanda tescili istenen hususların gerçeğe uygunluğu açısından da bir denetim yapmak zorundadır (TK. m. 34/3). **Yargıtay** vermiş olduğu bir kararda, organ eksikliğinin olup olmadığının araştırılması ve eksikliğin tespiti halinde tescil talebinin reddedilmesinin sicil memurunun görev ve yetkisi dahilinde olduğunu, süresi biten YK üyeleri yerine

---

¹³ Y. 11. HD., 4.2.1983 gün ve E. 983/322, K. 453 sayılı kararına göre: "...ticaret sicil memurunun, anonim şirket genel kurulunda toplantı ve karar nisabına uyulup uyulmadığını resen araştırması görev ve yetkisinin icabı olduğundan bu hususa yönelik karar düzeltilme itirazı da isabetli bulunmamıştır.

Şirket anasözleşmesinin 22 nci maddesinde, idare meclisi seçimlerinde dahi karar nisabı % 67 olarak kabul edilmiş bulunmaktadır. Anasözleşme, ortaklar arasında yapılmış bir mukavele niteliğinde olup, uyulması zorunlu olduğundan ve bu sözleşme hükmü geçersiz kılacak kanunî ve hukuki bir hal ve sebep de mevcut bulunmadığından bu açık hükmün uygulanması icap etmektedir. Anasözleşmede yazılı karar nisabının oluşmaması ve seçimlerin yapılamaması sonucu şirketin fesih ve tasfiyeye maruz kalması tehlikesinin baş göstermesi dahi bu hükmün uygulanmasından vazgeçilmesini gerektirmiştir Zira, anasözleşmenin değiştirilmesi yolu ve imkânı henüz açık bulunmaktadır.

Doktrinde bazı müellifler, anasözleşmede karar nisabının ağırlaştırılmış olması halinde, ilk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde toplantıda artık normal kanuni nisabın uygulanması gerekeceğini ileri sürmüş olduklarından davacı taraf bu görüşe dayanmak istemiştir. Yukarıda üçüncü bentte açıklandığı üzere, şirket anasözleşmesinde seçimlerde dahi ağırlaştırılmış nisabın uygulanması öngörülmüş olduğundan yorum suretile sonuca gitmek mümkün değildir. Olayımızda tescili istenen kararların alınmış olduğu toplantı, seçim yapılması için düzenlenmiş olağanüstü toplantının ilk birleşimi olup, ikinci toplantı sayılamayacağından ikinci toplantıda ağırlaştırılmış karar nisabının uygulanması gerekmiyeceği yolundaki görüşlerin tartışılmasına girilmemiştir. Bu açıklamalar karşısında davacı tarafın karar düzeltilmesi isteminin reddi gerekmiştir" (Eriş, 2004: 904).

yenileri seçilemezse ortaklığın organsız kalmış sayılacağını ve geçici tescil yoluyla da bu eksikliğin giderilemeyeceğini hükme bağlamıştır¹⁴.

Toksal'a göre sicil memuru sadece şekli inceleme yapmakla yükümlüdür, tescili istenen hususun geçerliliği üzerinde bir inceleme yapma yetkisi yoktur (Toksal, 1986: 351). **Kanaatimizce** maddenin açık hükmü karşısında böyle bir yoruma gitme olanağı yoktur (Aynı yönde görüşler için bkz. Bilge, 1999: 56; Ülgen, 1975: 237). Nitekim **Yargıtay** da vermiş olduğu bir kararında aynı görüşü benimsemiştir (Y. TD. 14.5.1965 gün ve E. 1963/4289, K. 2009 karar için bkz., Doğanay, 2004: 337, dn. 43).

Tescili istenen hususun gerçeğe uygunluğu araştırılırken, bu talebin aynı zamanda üçüncü kişilerde yanlış bir kanaat yaratacak nitelikte olup olmadığının da incelenmesi zorunludur (TK. m. 34/3). Ticaret unvanına yapılacak ekler konusunu düzenleyen TK. m. 48 hükmü bu konuda bir örnek öngörmüştür. Söz konusu hükme göre, tacirin kimliği ve işletmenin genişlik ve önemi ya da mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir kanaatin oluşmasına yol açacak nitelikte veya gerçeğe ya da kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla her ticaret unvanına, işletmenin niteliğini gösteren veya unvanda belirtilen kimselerin kimliklerini belirten ya da hayali adlardan oluşan ilaveler yapılabilir. Bununla birlikte, aynı hükmün 2. fıkrasında, tek başına ticaret yapan kişilerin ticaret unvanlarına “ve ortakları”, “ve kardeşleri” gibi bir ortaklığın var olduğu kuşkusunu uyandıracak ilavelerin yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu gibi talepler hem yasaya aykırı (TK. m. 48/2), hem de üçüncü kişileri aldatıcı nitelikte oldukları için reddedilmelidir (Karayağçın, 1968: 300; Mimaroglu, 1978: 309). Bununla birlikte, tescili talep edilen hususun, daha önce tescil edilen kayıtlarla benzer olup olmadığı sicil memurluğunca incelenmez. Nitekim bu konudaki itiraz hakkı kayıtlı unvanın sahibine ait olup, sorunun çözümü de mahkemeye düşer (Bilge, 1999: 57, dn. 167).

¹⁴ Anılan 11. HD.nin 24.11.1981 gün, E. 81/4751, K. 81/5019 sayılı kararına göre: “...TTK.nun 323. maddesi gereğince anonim şirket temsil yetkili kimselerin Ticaret siciline tescil edilmeleri zorunludur. İlk tesciller TTK.nun 29-32. maddeleri hükümleri gereğince yapılacağı gibi vukubulacak değişiklikler de, aynı Kanunun 33/1. maddesi hükmü icabı, aynı usulle tescile tâbidir. Tescili istenen hususun ise hakikate uygun olup olmadığını, üçüncü şahıslarda yanlış bir fikir yaratacak nitelikte bulunup bulunmadığını araştırmak da sicil memurunun görevidir (TTK. m. 34/3). Sicili Ticaret Nizamnamesinin 28 ve özellikle 282 ile 293. maddeleri de sicil memuruna re'sen araştırma yaparak ve gerektiğinde isteği reddetmek yetkisini vermektedir. Olayda da, sicil memuru, organsızlığı tesbit etmiş, bu konuda bir tereddüde düşmemiş ve mevcut olmayan bir organı tescil edemeyeceği gerekçesiyle muvakkat tescili dahi reddetmiştir... Organ eksikliği olup olmadığını araştırmak ve eksikliğin tespiti halinde tescil talebini reddetmek sicil memurunun görev ve yetkisi dahilindedir. Bu nedenle mahkemenin, sicil memurunun organsızlığı tesbit ve buna dayanarak muvakkat tescil isteğinin reddine karar verme yetkisi olmadığı şeklindeki kabulü yerinde değildir...” (YKD, C. VIII, S. 4: 522-523; Uçar, 1993: 106).

Sicil memuru, talebin, gerçeğe aykırı olduğu gerekçesiyle red kararı verebilmesi için, gerçeğe aykırılığın tereddütlere yer vermeyecek şekilde açık olması gerekir. Sicil memuru kanaatini güçlendirmek için, gerekli gördüğü hallerde gizli inceleme yaptırarak bu inceleme sonucunda kararını verebilir (TSN. m. 29/2).

3.2.3. Kamu Düzenine Uygunluk

Sicil memurunun tescili istenen husus üzerinde yapacağı bir diğer incelemede, kamu düzenine aykırılığın bulunup bulunmadığına ilişkindir (TK. m. 34/3). Ancak böyle bir incelemenin neye göre yapılacağı konusunda bir açıklık yoktur. Yasal olarak suç sayılan hususların tescil talebi, hukuka aykırılık nedeniyle reddolunacaktır.

Sicil memurunun buradaki incelemesi, kamu düzenine aykırılığın açıkça belli olduğu istisnai bir takım hallere yönelik olabilir. Kamu düzenine açıkça bir aykırılık söz konusu değilse, sicil memuru, tescili istenen hususu kamu düzenine aykırı olduğu veya olacağı gerekçesiyle reddedemez (Karayalçın, 1968: 301; Bilge, 1999: 58).

Arseven'in de haklı olarak ifade ettiği gibi, bu incelemenin kapsamına devletin iktisadi ve mali siyasetine uygunluk araştırması girmez (Arseven, 1957: 60). Örneğin, gelir vergisini az vermek için ortaklık türünün değiştirilmesi, belirli vergilerden kurtulmak için ortaklığın bölünmesi, küçük işletmeler haline sokulması kamu düzeni ile ve sicil memurunun inceleme yetkisiyle ilgili değildir.

3.3. İncelemenin Sınırı

Sicil memurunun görev sınırının belirlenmesi bir çok açıdan önem arz eder. Her şeyden önce böyle bir sınırlama, memurun, görevini gerektiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespit edilerek, doğmuş olan zararın tazmini ve gerekirse disiplin cezasına çaptırılması açısından önemlidir (Bilge, 1999: 58). Yine sicile duyulan güven açısından da sınırların belirlenmesi gerekir. Aksi takdirde, sicil memurunun, olması gereken sınırları aşarak yapacağı bir incelemede, işlerin gecikmesi veya sürüncemede bırakılması söz konusu olabilir. Dahası, mahkemede çözülmesi gereken bir ihtilafın sicil memurunca karara bağlanarak yanlış hukuki sonuçların doğması olasılığı da ihtimal dahilindedir (Bilge, 1999: 58).

Sicil memurunun yetki sınırlarının ne olacağı konusunda, doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür:

Toksal'a göre, sicil memurunun AO genel kurul kararlarını inceleme yetkisi yoktur. Çünkü GK'ya bakanlık komiseri katılarak, yasal koşulların varlığını incelemektedir (Toksal, 1986: 357). Bu konuda **İmregün**, tüzel kişilerin tescilinde, özellikle anasözleşme hükümlerinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve kanunun zorunlu kıldığı hususları içerip içermediğinin incelenmesi gerektiğini, bununla birlikte böyle bir incelemenin sadece tüzel kişilerin kuruluşuna özgü olup, tüzel kişilerin diğer sicile kayıt taleplerini içermediğini savunmuştur (İmregün, 2005: 55). Buna karşılık **Bilge**, sicil memuru ile Bakanlık komiserinin inceleme görevlerinin birbirinden bağımsız olduğunu, bu nedenle daha önce komiser tarafından yapılan incelemenin, sicil memurunun kendi yetkisi kapsamında yapacağı incelemeleri engellemeyeceğini, ayrıca sicil memurunun inceleme görevinin kapsamını sicil işlemlerinin konularına göre farklı şekilde belirlemenin gereksiz ve hukuki dayanaktan yoksun olduğunu (Bkz., yukarıda, 11. HD. nin, 13.10.1982 gün ve E.82/3701, K.82/3867 sayılı kararı; aynı yöndeki 11.HD. 9.2.1987 gün ve E. 86/7057, K.87/643 sayılı karar için bkz., Başbuğoğlu, 1988: 93; Y.11. HD. 9.2.1987 gün ve E.1986/7057, K.1987/643 sayılı karar için bkz., Doğanay, 2004: 327, dn. 21) nitekim bu hususun TST. m. 29/3'te¹⁵ düzenlendiğini haklı olarak ifade etmiştir (Bilge, 1999: s.59-60).

Kanaatimizce, aynı durum sicil memurunun izahnameyi incelemesi yönünden de savunulabilir. SerPK. m. 6 uyarınca halka arz sırasında sermaye piyasası araçlarının Kurul kaydına alınmasından sonra izahnamenin sicile tescil ve ilan edilmesi gerekir. Bu durumda daha önce SPK tarafından yapılan inceleme, sicil memurunun kendi yetkisi kapsamında yapacağı incelemeleri engellemez. Sicil memurunun yapacağı inceleme ile Kurul'un yapacağı inceleme birbirinden bağımsızdır. Dolayısıyla, sicil memuru incelemesinde hem şekli hem de maddi açıdan inceleme yapabilmelidir (Buna karşılık **Somer**, bu durumda sicil memurunun izahname üzerinde yapılabilecek denetimin sadece şekli şartların yerine getirilmesinin tespiti yolunda olması gerektiğini savunmuştur -Somer, 1990: 78).

¹⁵ Bu hükme göre: "Anonim şirketlerin kuruluşlarında esas mukavelelerinin ve kuruluş sırasında tescili gerekli diğer cihetlerin, anonim şirket mukavelelerinin değiştirilmesinde ve hususiyle sermayelerinin artırılmasında ve azaltılmasında mukavelenin değiştirilmesine ait kararların ve tescili gerekli diğer cihetlerin tesciline ait isteğin mukavele şartları veya muamelelerin kanunun emredici hükümlerine aykırı veya eksik olması yahut mukaveleler üzerinde notere imza tasdiki muamelesinin yaptırılmaması sebebiyle muteberlik şeklinin yerine getirilmemiş bulunması gibi esasa ait sebeplerden dolayı kanuna uygun görülmemesi halinde memur, isteği doğrudan doğruya reddeder".

Bununla birlikte **Yargıtay**, GK toplantısı için gerekli ilanların anasözleşme hükmüne göre toplantı gününden en az 15 gün ve en çok bir ay içerisinde yapılması gerektiği halde buna uyulmamış olması nedeniyle, alınmış olan GK kararlarının tescilini reddeden sicil memuru kararını yerinde bulmamıştır. Yargıtay kararına göre: “...Ticaret sicil memurları TTK, 34 ve Ticaret Sicili Nizamnamesi, 28 hükmünce yasal koşulların var olup olmadığını tescil sırasında incelemekle yükümlü iseler de memurların bu yetkisi emredici hükümlere aykırılık bulunup bulunmadığı ile sınırlıdır. Bunun dışında iptal davasına konu teşkil edecek aykırılıklar bakımından sicil memurlarının resen harekete geçip tescilden imtina etmeleri sözkonusu değildir. İlgili şahıslar tarafından bir iptal davası açılmadığına göre Ticaret Sicili Memuru tarafından GK kararının tescili talebinin reddedilmesi doğru bulunmadığından davanın kabulü gerekirken reddine karar verilmesi isabetli olmadığından bozma cihetine gidilmiştir...” (Y. 11. H.D.nin 24.4.1989 gün ve E. 89/9611, K. 2486 sayılı kararı -YKD, C. 16, S. 1: 60-61-)¹⁶.

Bu kararı eleştiren **Tekil**'e göre, TK. m. 34/2'de şirket sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığını inceleme yetkisi sicil memuruna tanınırken, bu anlatımın “bilhassa” kelimesi eşliğinde kullanılmış bulunması, kararda geçen **Yargıtay**'ın sınırlılık iddiası ile bağdaşmamaktadır (Tekil, 1998: 133).

Sicil memuru yapacağı incelemede, ilk olarak, tescili talep edilen hususun emredici kanun hükümlerine aykırı olup olmadığını araştırır (11.HD.24.4.1989 gün ve 989/9611-2485 sayılı karar için bkz., YKD, 1990: 60; ayrıca bkz., yukarıdaki Y. TD. 24.2.1969 gün ve E.4169, K. 912 sayılı karar). İkinci olarak ise, yasalara aykırılığın hiç bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması gerekir (Couchepin, 1983: 420; Sengir, 1963: 39). Çünkü aykırılığın tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olmadığı durumlarda oluşan hukuki sorunların çözümü, mahkemece halledilmesi gerekir. Nitekim **Yargıtay** vermiş olduğu bir kararda, sicil memurunun, herhangi bir hususun tescilinin gerekip gerekmediği konusunda görüş istemesini kanuna aykırı

---

¹⁶ Yine Y. TD. 24.2.1969 gün ve E. 4169/K. 912 sayılı karara göre: “Bu itibarla, ticaret sicil memurluğunun red için gösterdiği bu yöne ilişkin sebep yerinde görülmemiştir. Ticaret siciline tescilden evvel bu Kanun'un 386 ve 368 inci maddeleri gereğince yapılacak ilânattan sonra genel kurulca tadilat kabul edildikten sonra ayrıca ilâna tabi hususlar varsa 300 üncü madde gereğince ilân edilecektir. Şu halde, ortakların hukuku ile ilgili ilânat usulü veçhile yapılmamış ise, 381 inci madde gereğince bunu iddia eden ortak ancak umumi heyet kararının iptalini isteyebilir. Bu yönden umumi heyet kararı iptal edilmedikçe şirketi bağlayıcı olduğuna göre, ticaret sicil memurluğu 34 üncü maddeye dayanarak ilânatın 37 nci maddede gösterilen gazete ve şekline uygun yapılmadığından bahsile tekemmül etmiş ve umumi heyet kararına iktiran etmiş bir sözleşme tadilini tescilden imtina edemez” (Eriş, 2004: 899).

bulmuştur¹⁷. Dolayısıyla sicil memuru, tescili talep edilen husus ile ilgili olarak, ekonomik amaca uygunluk bakımından bir denetim yapamayacağı gibi, üçüncü kişilerin haklarının tehlikeye girip girmeyeceği konusunda da bir inceleme yapamaz. Yine, iptal davasına konu olabilecek durumlar için de sicil memuru tescilden kaçınmaz (Moroğlu, 1993: 54, dn. 9 ve s.278, dn. 7). **Kanaatimizce** iptal davası açma süresi geçmiş ise, sicil memuru tescili yapmalıdır. Bununla birlikte, **Bokelman**'a göre, iptal süresinin geçmesinden sonra da, sicil memuru, bir kararın alınması için gerekli olan usul şartlarının yerine getirilmemesi nedeniyle tescil istemini reddedebilir. Yazar, tescili istenen bir genel kurul kararında, toplantı davetinin eksik olması, oylamalarda yapılan sayı hataları yada doğru olmayan oylama sonuçlarını bu hallere örnek göstermektedir (Gunther Bokelman, Eintragung eines Beschlusses: Prüfungskompetenz des Registerrichters bei Nichtanfechtung, rechtsmibrauchlicher Anfechtungsklage und bei Verschmelzung, Der Betrieb (DB), Wochenschrift für Betriebswirtschaft Steuerrecht Wirtschaftsrecht Arbeitsrecht, Helf 26/27, 1994: 1344'ten naklen Bilge, 1999: 62, dn.186).

Yokluk ve butlan hallerinde tescil talebinin yerine getirilip getirilmemesi hususu tartışmalıdır. **Bilge**'ye göre yokluk ve butlan hallerinde iptal davası açılmayacağından (Poroy vd, 2005: n. 720. Bu hallerde de iptal davasının açılacağına savunan karşı görüş için bkz. Hirş, 1948: 298, no.313) bu gibi durumlarda her hangi bir süre söz konusu olmaksızın sicil memurunun istemi reddetmesi gerekir (Bilge, 1999: 61-62). Buna karşılık **İmregün**, GK kararlarını örnek alarak, bu kararlara karşı ilgililerin şartlarını yerine getirerek iptal veya hükümsüzlüğün tespiti davası açabildiklerini, bu davada mahkemenin gerektiğinde alınan kararların uygulanmasının ertelenmesi kararı verebildiğini (TK. m. 382), dolayısıyla GK kararlarına karşı hiçbir itiraz yok iken ve üstelik dava açma süresinin geçmesiyle birlikte yasal olarak kesinleşmiş bir karar varken tescil talebinin reddedilmesinin isabetli bir çözüm sayılmayacağını ifade etmiştir (İmregün, 1989/b). **Kanaatimizce** de yokluk ve butlan halinin süreye bağlı olmaksızın her zaman tespit edilebilmesi nedeniyle ve ayrıca birçok zaman özellikle butlan halinin tespitinin yargılamayı gerektirmesi karşısında, GK kararlarına karşı hiçbir itiraz yok iken, GK kararlarına ilişkin tescil talebinin, yokluk veya butlan nedeniyle reddedilmemesi gerekir.

¹⁷ TD.nin 28.10.1969 gün, E. 69/3065, K. 69/5037 sayılı kararna göre: "İlgililerce yapılacak tescil talepleri hakkında karar verme yetkisi sicil memuruna aittir. İlgili kimse bu karara karşı mahkeme nezdinde sadece itiraz edebilir. Bir tescil veya tescilden kaçınma kararı verecek yerde, sicil memurunun, mahkemeden herhangi bir hususun tescilinin gerekip gerekmediği konusunda mütalâa islemesi kanunen mümkün ve caiz değildir" (Batider, C. V, S. 4: 830).

Sonuç olarak, sicil memurunun yapacağı incelemenin sınırını, emredici kanun hükümlerine bir aykırılığın bulunması ve bu aykırılığın hiç tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması oluşturur. Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi vermiş olduğu bir kararında, sicil memurunun, tescili talep edilen hususun hukuken geçerliliğini incelemek zorunda olmadığını, sadece hukuka açıkça aykırı bir durumun var olup olmadığını incelemekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Mahkeme kararında ayrıca, hukuki ilişkilere yönelik kesin karar alma yetkisinin mahkemelere ait olduğunu ifade ederek aynı yönde bir sonuca varmıştır¹⁸.

4. SİCİL MEMURUNUN NİTELİĞİ

Sicil memurunun niteliğini düzenleyen TST. m. 3 hükmüne göre: “*Sicil memurları ve yardımcıları Hukuk Fakültesi mezunları arasından tayin olunur. Bu vasfı haiz istekli bulunmadığı takdirde sırasıyla Yüksek İktisat ve Ticaret okullarıyla İktisat veya Siyasal Bilgiler Fakülteleri mezunlarından, bu vasıfta istekli dahi bulunmadığı takdirde ticaret lisesi mezunlarından, bu vasıfta dahi bulunmazsa lise mezunları arasından tayin olunur. Yukarıda yazılı vasıflarda da istekli bulunmadığı takdirde adliye katip kadrosunda bulunanlardan başkatip veya başkatip muavini derecesini almış veya sicil memurluğunda bulunmuş olanlardan veya en az beş yıldan beri*

---

¹⁸ Yüksek Mahkeme kararın gerekçesinde; “...Sadece kesin olarak müsaade olunan hususların ticaret siciline tescili gerekmez, kabul edilebilirliği münakaşa edilebilecek olanların da tescillerinin yapılması gerekir. Ticaret sicili yetkilileri ve Federal Mahkeme, ticaret sicilinin, hakimim himayesini sağlamanın mümkün olmadığı hukuki ilişkileri açığa vurmak için kanunsuz şekilde kullanılmasına nezaret etmelidirler. Binnetice onlar, tescili talep edilen bir hususun medeni hukuka göre geçerli olup olmadığını tetkik etmek mecburiyetinde olmayıp, sadece bu hukuka açıkça aykırı bir durumun mevcut olup olmadığını incelemek mecburiyetindedirler (ATF 56 I 137, 60 I 57, 62 I 262, 67 I 113 ve 345; JdT 1942 I 592; ATF 75 I 324, JdT 1950 I 373; ATF 73 I 450, JdT 1953 I 302; ATF 85 I 64, JdT 1959 I 373). Federal Ofisçe itiraz edilmesine rağmen bu mahkeme kararları ile yetinmek gerekir; eğer Federal Ofisin düşüncesi kabul edilirse, ticaret sicili yetkilileri, geçerliliği tescile bağlı olan hukuki ilişkilerin tesisine mani olabilirler. Bu onların görevi değildir. Esas olarak, ticaret sicili yetkilileri ancak tescille uğraşmalı, hukuki ilişkilere kesin karar alma yetkisi ile karışmamalıdır.

İdari mercilerin denetleme yetkisi, bu olayda da sınırlandırılmalıdır, zira, daha önce birlikte imza ile yetkili kılınan bir anonim şirketin idare heyeti üyesinin, ayrıca tek başına yetkili olarak ticari mümessil tayin edilip edilemeyeceği hususu, sicil hukukuna göre değil medeni hukuka göre çözümlenir...” görüşlerine yer vermiştir (Öçal, 1972: 7).

zabıt katipliğinde veyahut ticaret sicili katipliğinde başarı ile çalışmış bulunanlardan birisi tayin edilir”.

Sicil memuru için aranılan bu niteliklere karşılık, ülkemiz şartları açısından sicil memuruna tanınmış olan geniş araştırma, inceleme ve değerlendirme yetkisi doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir (Bilge, 1999: 63-64). Çünkü sicil memurunun yapmış olduğu inceleme ve değerlendirme çoğunlukla hukuki niteliktedir. Bu bakımdan sicil memurlarının iyi bir hukuk eğitimi almış olmaları gerekir. Seçilme şartlarını düzenleyen TST. m. 3 hükmünde her ne kadar sicil memurlarının öncelikle hukuk fakültesi mezunları arasından seçileceği belirtilmiş ise de, bu görev çoğunlukla hukukçu olmayan, hatta yüksek okul mezunu bile olmayan kişilerce yapılmaktadır. Bu durum sicil memurlarının şekilde boğulup esaslı ihmal ve halkı mağdur etmelerine, sicil işlemlerinin gecikmesine, sürüncemede kalmasına ve dolayısıyla uyuşmazlıkların artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte sicil memurlarının mahkemelerin denetiminden alınarak dış etkiye daha açık olan odaların bünyelerine alınmış olmaları da tarafsız inceleme yapabileme şartlarını zedelemektedir (Bilge, 1999: 64).

Buna karşılık, bu sakıncaları gidermek amacıyla, sicil memuruna sadece şekil eksikliğini denetleme yetkisi vererek, kayıttan rahatsız olan ilgililerin mahkemeye başvurmalarını öngörmek, sicil kayıtlarına tanınan hukuki etkilerle bağdaşmadığı gibi, sicile kayıtlı davanın sonuçlanmasına kadar geçecek zaman içinde üçüncü kişilerin zarar görmesine de yol açabilecektir (Bilge, 1999: 64). **Karahan**'a göre, inceleme yetkisi mahkemelere verilmeli, sicil memurları sadece mahkemenin vermiş olduğu kararı tescil etmekle yetkili kılınmalıdırlar (Karahan, 1997: 106). Buna karşılık **Bilge**, böyle bir durumun sicil işlemlerinin uzamasına ve karmaşıklaşmasına yol açacağını, sorunun sistemin kendi içerisinde çözülmesi gerektiğini, bu amaçla sicil memurlarının en azından adalet meslek yüksek okullarından seçilmesi ve mevcut kadronun da meslek içi eğitim yoluyla bilgilendirilmesi gerektiğini haklı olarak savunmuştur (Bilge, 1999: 64). Gerçekten de inceleme yetkisinin mahkemelere verilmesi durumunda zaten fazla olan iş yüklerini daha da artıracak muhakkaktır. Dahası kuruluş ve anasözleşme değişikliği prosedürünü zorlaştırması bakımında da, böyle bir çözüm yolunun tercih edilmesi savunulamaz. Bu nedenle inceleme yetkisinin sicil memurunda kalmaya devam etmesi bununla birlikte sicil memurlarının daha uzman kişilerden seçilmesi gerektiği görüşündeyiz.

5. SONUÇ

TK. m. 273'te yapılan değişiklikle Bakanlığın yetkisinin kısmen kaldırılmış olması yerinde bir gelişme olmakla birlikte; Bakanlığın kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde inceleme yetkisinin tamamen kaldırılması gerektiği görüşündeyiz.

Bahtiyar-Biçer'in haklı olarak belirttiği gibi, Avrupa Birliği üyesi olan gelişmiş ülkelerde Bakanlıktan izin alma zorunluluğunu bulunmadığı gibi, ortaklık kuruluşunun ekonomi ve kamu yararı açısından uygunluk denetimine bağlı sayılması çalışma ve özel teşebbüs kurma özgürlüğünü düzenleyen Anayasa'nın 48. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Ayrıca AO'ların nasıl kurulacağı ve anasözleşme içeriği kanunda ayrıntılı olarak düzenlendiğinden, sicil memurunun kontrolü ve Bakanlığın da faaliyet aşamasındaki denetleme yetkisi (TK. m. 274) bulunduğundan izin alma zorunluluğunun kuruluşu zorlaştırmaktan başka bir işlevi kalmamaktadır (Bahtiyar ve Biçer, 2004: 15). İzin alma zorunluluğunun kaldırılmasıyla birlikte, Bakanlığın yanı sıra sicil memurunun yapacağı incelemenin getirdiği çelişki ve sakıncalar da giderilmiş olacaktır (Örneğin Bakanlık işleminin idari, sicil işleminin ise adli yargı denetimine tabi olmasının doğurduğu ikilik de önlenmiş olacaktır -Kendigelen, 1997: 315 vd).

Sicil memuruna geniş bir inceleme yetkisi tanımayarak, tescil işlemlerinin bir an önce yapılması, tescili talep edenler açısından yararlı bir durum olmakla birlikte; tescil kaydının, üçüncü kişilere etkisi nedeniyle (TK. m. 39/1), yapılan tescilin doğru ve güvenilir olması ise, üçüncü kişilerin yararının korunması bakımından büyük bir önem arz etmektedir (Bilge, 1999: 63).

Sicil memurunun yapmış olduğu inceleme ve değerlendirmenin çoğunlukla hukuki nitelikte olması nedeniyle, sicil memurlarının en azından adalet meslek yüksek okullarından seçilmesi ve mevcut kadronun da meslek içi eğitim yoluyla bilgilendirilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

Ansay, T., (1982), **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara,

Arseven, H., (1957), "Yeni Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler -6 Ticaret Sicili", İkt. ve Mal., C. IV, S. 2,

Arseven, H., (1960), **Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler**, İstanbul,

Arsılanlı, H., (1960), **Anonim Şirketler I Umumi Hükümler**, İstanbul,

Arsılanlı, H., (1959), **Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler**, İstanbul,

Bahtiyar, M./Biçer, L., (2004) “Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK. m. 273 Değişikliği”, Prof. Dr. Ayferi Göze’ye Armağan, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul,

Başbuğoğlu, T., (1988), **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu Açıklamalar-İçtihaatlar**, Ankara,

Bilge, M. E., (1999), **Ticaret Sicili**, İstanbul,

Couchepin, R., (1983), “Ticaret Sicili Memurunun İnceleme Yetkisinin Sınırlandırılması”, (Çev. Akar Öcal), İkt. Mal., C.XXIX, S.12,

Doğanay, İ., (2004), **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Ankara,

Doğanay, İ., (1984), Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları I. Sempozyumu, Ankara,

Domanıç, H., (1988), **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II**, İstanbul,

Erem, T., (1972), **Ticaret Hukuku Prensipleri**, Cilt II, Ticaret Şirketleri, İstanbul,

Erem, T., (1964), III. Ticaret Banka Hukuku Haftası, Ankara,

Eriş, G., (2004), **Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri**, C. I, Ankara,

Eriş, G., (1995), **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara,

Göle, C., (1979), “Anonim Ortaklıklarda Ticaret Bakanlığının İzni ve Danıştay”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,

Kalpsüz, T., (1994), Türk Ticaret Kanunu İle İlgili Taslaklar Tartışmalar (Y. Hazırlayan: Mürsel Başgül), Ankara,

Karahan, S., (1997), **Ticari İşletme Hukuku**, Konya,

Karayalçın, Y., (1973), **Ticaret Hukuku II Şirketler Hukuku**, Ankara,

Karayalçın, Y., (1968), **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara,

Kendigelen, A., (1997), “Anonim Ortaklık Genel Hükümler Ve Kuruluş”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul,

Mimaroğlu, S. K., (1978), Ticaret Hukuku İşletme Hukuku, Ankara,

Moroğlu, E./Kendigelen, A., (2004), **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, İstanbul,

Moroğlu, E., (1993), **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Ankara,

Hirş, E., (1948), **Ticaret Hukuku Dersleri**, İstanbul,

İmregün, O., (1989/a), **Anonim Ortaklıklar**, İstanbul,

İmregün, O., (1989/b), **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, İstanbul,

İmregün, O., (2005), **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, İstanbul,

Öcal, A., (1972), **Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları (1960-1970)**, Ankara,

Poroy, R./Tekinalp Ü./Çamoğlu, E., (2005), **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, İstanbul,

Poroy, R./Yasaman, H., (2001), **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul,

Reisoğlu, S., (1994), Türk Ticaret Kanunu İle İlgili Taslaklar Tartışmalar (Y. Hazırlayan: Mürsel Başgül), Ankara,

Somer, M., (1990), **Sermaye Piyasası Hükümlerinin Türk Ticaret Kanunu’nun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerindeki Etkileri**, İstanbul,

Sengir, T., (1963), “İsviçre’de Sicilli Ticaret Memurları ve Sicil Organlarının Hukuki Durumları ve Mesuliyetleri”, Adalet Dergisi, S.1-4,

Şirin, Ş., (1992), **Şirketler ve Özel Statülü Kurumlar**, İstanbul,

Tekil, F., (1998), **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul,

Tekil, F., (1978), **Şirketler Hukuku**, İkinci Cilt Anonim Şirketler, İstanbul,

Tekinalp, Ü., (1965), **Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili**, Ankara,

Toksal, B., (1986), **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Ankara,

Uçar, S., (1993), **Hukukumuzda Ticaret Sicili Tacir ve Esnaf Kavramı**, İstanbul,

Ülgen, H., (1975), **Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama)**, Ankara,

Üçışık, G., (1988), “Halka Açık Anonim Şirketlerin Dış Denetimi”, Türk Ticaret Kanununun 30. Yılı Semineri, İstanbul,

Aydın Çelik
